

Tenk annerledes. Tenk annerledes enn det du nettopp tenkte annerledes.

Det finnes et fotografi av Are Blytt, tatt i et for lengst tapt 1980-tall. Kunstneren er to år gammel, og lener seg mot et svært rosa tekstilarbeid av Elisabeth Haarr, som perfekt matcher jakken han har på seg. Ser man kjapt kan det virke som han er en del av flagget, halvt på vei til å kave seg ut av det. Det er et av de der bildene som får ting til å både falle på plass og falle fra hverandre. Når man, slik jeg nå gjør, sitter og grubler over det heller komplekse kunstnerskapet denne på bildet svært unge kunstneren kom til å utvikle i litt mer voksenalder, er oppdagelsen av dette bildet både en gave og en felle. Sammen med diverse biografiske fakta ville det vært fort gjort å skrive seg ut fra et konstruert narrativ om det å falle i gryten som barn, for å derfra trekke konklusjoner ut fra tid, sted og ellers oppsamlet kollektiv erfaring. Men det ville forutsigbart nok bare føre til en forenklet tilrettelegging og pedagogisk friksjonsfri forståelse for det som foregår her, og da er alle hovedsakelige poenger blitt rensket vekk. Det er ikke nødvendigvis min jobb å gjøre noe enklere å forstå heller, og kanskje det bestandig vil være kontraproduktivt å etterstrebe en komfortabel forståelse for ting, men det vil i hvert fall virkelig begynne å skurre vondt hvis man skulle prøve seg på det å definitivt nagle fast en universell betydning for det som stadig forflytter og forandrer seg. Som blir til noe annet selv i løpet av den begrensede tid man vanligvis gir til å se på ting. Kunstnerskapet er da også på mange måter basert i en vag trussel om muligheten for når som helst å slå over i sin egen motsats. Et fleksibelt møtested for motstridende impulser, hvor alle dører for fortolkning står vidåpne, og hvor en faktisk oversikt er heller utfordrende saker. Men det er ikke på noen måte egentlig vanskelig.

Du gjenkjenner arbeidet til Are Blytt øyeblikkelig, men du lærer det aldri helt å kjenne, siden komponentene – som er distinkte nok – befinner seg i denne flytende tilstanden av kontinuerlig forandring. Også i sitt innbyrdes forhold til både hverandre og et stadig skiftende publikum. Du kan bare slappe av og hvile øynene på detaljer, siden helheten til enhver tid vil være forstyrrende på nivåer utenfor rekkevidde, og nettopp derfor vil gjøre morsomme ting med hodet ditt. Du går ikke hit for å hvile, og du kan heller ikke forsvare deg mot det. Like lite som du kan være skarpt kritisk og fortsatt gi inntrykk av å vite helt hva du snakker om. Inngangene er for mange, og utgangene svært få. Det er i sine mange lag av potensielle lesninger, bakkett opp av en kalkulert og håndverksbasert progresjon, i sin essens uangripelig. Alle forsøk på å etablere et distansert psykologisk overtak reduserer kritikken til selvkritikk (noe den jo uansett faktisk bestandig er). Paradoksalt nok er det svært tilgjengelig og overhodet ikke vrient å orientere seg i, men paradokser er da også selve drivstoffet her.

Det er for eksempel ikke tilfeldig at verkene gjerne kommer i to deler. Nesten som for å illustrere hvordan det handler om å synkronisere et visuelt angrep på både venstre og høyre hjernehalvdel – selv om det er den mer rasjonelle siden som virkelig får gjennomgå. Det kan ikke, og skal heller ikke, bli fullstendig forstått, men langt på vei kan det i hvert fall delvis bli forklart. Man kan plukke delene som holder det sammen fra hverandre og studere de hver for seg, og pønske på hvordan vekselvirkningen mellom de oppstår. Det man kan si for sikkert er også det mest åpenbare; dette er ytterst et spørsmål om maleri. Bedre, det er maleri. Men det fører og med seg en diskusjon om maleri, og det er satt i system å la malingens organiske kaos mer eller mindre konsekvent forholde seg til fotografiets nøyaktighet, og språket som manipulativt verktøy. Disse komponentene står like mye i dialog med seg selv – som medium og formidler – som de gjør med hverandre, og etablerer på samme tid både kritikk og bekreftelse, før de et nanosekund senere forkaster begge til fordel for et stikk motsatt perspektiv, igjen og igjen. Det kan forekomme ymse objekter og fremmedmaterialer underveis i denne sammenhengen, og det er ikke som denne formelen er helt konsekvent heller, men det gir mest mening å tenke på maleriet som en svært grunnleggende handling her. Som en livsavgjørende aktivitet som til enhver tid krever å enten omformuleres eller å løsrive seg helt. Det er et åpent spørsmål om fotografiet og teksten er der for å holde det på plass, eller for å fyre opp under den latente bevegelsen mot det fullstendig ukjente, og det like åpne svaret er at det faktisk er publikums problem og ikke kunstnerens.

Det er altså, kanskje naturlig nok, en konfliktfylt aktivitet med omtrent like mange dimensjoner som når man setter to speil opp mot hverandre. Et maleri som nesten er like mye tenkt som det faktisk er malt kan ikke annet enn å komme med en viss skepsis og

forsiktighet til en forhistorie som ført med seg erfaringen av impulsbasert abstrakteksprejonisme, selv om det for den saks skyld overhodet ikke er noe i veien for å la det å registrere hastigheten i malerkostens bevegelser stå i fokus. Fotografienes saklighet står noen ganger i så voldsom kontrast at forholdet blir polarisert til den grad at det kan virke utskiftbart hva det er som motiverer hva, og tekstfragmentene er noen ganger så hardkokt at de reduseres til typografi som uhindret lar seg fylde av valgfritt innhold.

Sammen utgjør disse destabiliserte og kontrære delene en svært potent og funksjonell poetisk motor, med et tilnærmet ubegrenset antall gir. Et maleri som i den grad problematiserer seg selv kunne vært en slange som spiser sin egen hale under andre omstendigheter, men i stedet går det på denne måten fra klarhet til klarhet på en vei uten slutt. Det slår til tider ut veldig forskjellig, det er på en måte gitt. Temperaturen kan skifte underveis. Det er i første rekke en eksistensiell ambivalens det både blir tatt sikte på og gjort rede for. Alt det der som aldri helt lar seg formulere, siden det allerede er blitt noe annet og vedlikeholder et forsprang i forhold til verden før du fått sett det ferdig. Sånn sett kan man ane konturene av et spirituelt konsept like mye – og like riktig – som fornektelsen av det. Liksom man fornemmer politikken mer enn å faktisk lokalisere den. Tekstene, som til tider sklir ut i en form for sosialdemokratisk minimalisme – et med vilje fremprovosert språklig sammenbrudd, et sted mellom generiske tilbud om å kjøpe 3 til prisen for 2, og passiv-aggressive oppfordringer om ikke å parkere sykler utenfor porten. Teksten blir noen ganger direkte avformulert. Ord deles med vilje opp feil, og bokstavene står der som hjelpeløse og rådville tegn til det bare er selve fonten igjen å orientere seg etter. Fordi det er også dette som foregår; maleriets problemstillinger blir underveis i varierende grad applisert på både tekst og fotografi. Fotografiets iboende historieskriving og hint til lineær progresjon blir gang på gang smadret og omkalfatret, og teksten – klippet i stykker i sadistisk skadefryd – ender fort opp som den virkelige markøren for abstraksjon her. Du kan bare stole på maleriet, i grunn. Men du kan ikke stole på maleriet når det løsriver seg fra seg selv og deler seg opp i to. Du kan velge å stole på fotografiets påstand om å formidle autentisitet, men jeg ville ikke tatt den sjansen under noen omstendigheter. Og den hardt kuvede teksten? All tekst er løgn og bedrag, og det inkluderer det jeg skriver her og.

Når det er sagt, ikke noe av dette ville fungert hvis det ikke var fordi ingen muligheter er utelukket i prosjektet til Are Blytt, og det mangler selvsagt ikke på hverken biografiske markeringer eller det kunstneren opplever som autentisk – arbeidet er tross alt motivert av en personlig visjon, som under lag på lag av nøye avveid selvsabotasje ikke bare overviser i sin insistering på en uendelighet, men også fremstår som dønn uknuselig. Det er jo når alt kommer til alt solide saker vi snakker om her.

Trondheim, september 2022
Tommy Olsson

Are under et verk av Elisabeth Haarr,
Bergens Kunstforening 1983